

PAMIATKOVÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava

Číslo: PÚ-2012/1336-3/8871/BLK

Bratislava, 30. októbra 2012

8091/2012

407

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky ako miestne a vecne príslušný správny orgán v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 a § 10 ods. 2 písm. d) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej iba „pamiatkový zákon“) vydáva podľa § 15 ods. 1 zákona v súlade s ustanovením § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov toto

r o z h o d n u t i e :

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

v y h l a s u j e z a n á r o d n ů k u l t ũ r n ů p a m i a t k u

Dom ľudový a záhrada v obci Závadka nad Hronom, okr. Brezno, súp. č.286, parc. č.776/2,3 a 777/1 zapísaná na liste vlastníctva č. 525, katastrálne územie Závadka nad Hronom, ktorý je vo vlastníctve obce Závadka nad Hronom, Osloboditeľov 27, 97667 Závadka nad Hronom.

O d ô v o d n e n i e

V zmysle § 2 ods. 3 pamiatkového zákona je kultúrna pamiatka podľa tohto zákona hnutel'ná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnú pamiatku.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky začal dňa 02.10.2012 správne konanie o vyhlásení domu ľudového a záhrady za národnú kultúrnú pamiatku na základe podkladu pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky spracovaného Krajským pamiatkovým úradom Banská Bystrica. Účastník konania Obec Závadka nad Hronom, ktorému bolo doručené oznámenie o začatí správneho konania dňa 10.10.2012 sa v stanovenej lehote k podkladu Krajského pamiatkového úradu Banská Bystrica vyjadril v liste doručenom na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky dňa 16. októbra 2012. Obec Závadka nad Hronom uvádza, že nemá námietky k vydaniu rozhodnutia vo veci vyhlásenia predmetnej kultúrnej pamiatky.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v priebehu správneho konania zistil skutočný stav veci tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal najmä z predloženej charakteristiky objektu a následne posúdil splnenie kritérií podľa § 15 ods. 1 zákona, podľa ktorého sa vec, ktorá má pamiatkovú hodnotu, vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku. Keďže podklady pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky jednoznačne preukázali pamiatkovú hodnotu, ktorou je podľa §2 ods. 2 zákona súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických a architektonických, vedeckých, technických, výtvarných, alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany, došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie predmetného domu ľudového za pamiatku vo verejnom záujme.

Objekt domu ľudového je situovaný v severozápadnej časti obce. Rok jeho výstavby je datovaný na tráme prednej izby k roku 1921. Objekt je prízemný, nepodpivničený, postavený na nízkej kamennej podmurovke vyrovnávajúcej terén s jej prevýšením na juhozápadnej strane. Kamenná konštrukcia podmurovky a rovnako aj zrubových stien domu je zvonka neomietnutá. Zrub je zo štyroch strán otesaný. Zadná časť objektu, pôvodne s hospodárskou funkciou, je tvorená drevenou stĺpovou konštrukciou obitou doskami, uloženými vodorovne. Do domu je vstup z dvora cez stredný priestor - kuchyňa, cez ktorú sú navzájom prístupné ostatné dva priestory. Do podkrovia nad dvorovým krídlom vedie jednoramenné rebríkové schodisko, z tretieho obytného priestoru komory.

Zrubový dom má obdĺžnikovú pôdorysnú schému, svojou dlhšou pozdĺžnou osou radený kolmo na komunikáciu. Predpokladá sa, že bol postavený na mieste domu, ktorý vyhorel počas veľkého požiaru v obci roku 1906. Prvým priestorom v dome je predná izba, severne orientovaná od hlavnej cesty. Je to najväčší priestor v dome a má obdĺžnikový pôdorys. V severozápadnom rohu izby je situovaná murovaná pec, nanovo omietnutá a obielená. Izba má steny hrubo omietnuté a obielené, podlahu má z palubových dosák. Strop je záklopový s trámami otesanými v rohoch, upravený svetlejším priehľadným náterom. Na druhom podkrovnom tráme z južnej strany je nápis s vročením a menom staviteľa : „ roku 1921 za boha pomoci vibudoval dom tento Hruška Ján a jeho žena Anna „.

Druhým priestorom domu je stredový priečodný priestor kuchyňa. Je to vstupný komunikačný priestor, ktorým sú prístupné oba ďalšie obytné priestory dverami, situovanými oproti sebe z juhu a zo severu. Tretím obytným priestorom je komora, umiestnená za severnou stenou kuchyne. Objekt je zastrešený veľkou sedlovou, odkvapovou, šindľom krytou strechou s drevenými doskovými štítmi. Štíty sú v tvare pravidelného trojuholníka s podlomenicou. Skonštruované sú zo zvislých širokých dosák. Podkrovný priestor – povala je dvojpriestorová, prístupná je dreveným rebríkovým schodiskom z tretieho priestoru obytného traktu domu – z komory. Schodisko vyúsťuje v druhom zadnom, severne orientovanom, priestore.

Záhrada bola zriadená ako úžitková plocha ľudového domu postaveného v roku 1921, s hlavnou funkciou produkcie plodín, príp. pastva dobytká. Dominantnú priestorovú štruktúru tvorili ovocné stromy (jablň, slivka, hruška, orech a pod.), ktoré mohli byť v dvorovej časti doplnené okrasnými kríkmi alebo trvankami usporiadanými jednotlivo alebo v menších skupinách.

Záhrada je neoddeliteľnou súčasťou ľudového domu a jej vznik vyplynul z potreby hospodárskej sebestačnosti v oblasti poľnohospodárskej a živočíšnej výroby. Základnou funkciou bola teda funkcia úžitková. Plocha záhrady (dvorová časť a záhrada) má pravidelný tvar pôdorysu a terén po celej dĺžke veľmi mierne klesá v smere sever – juh (smerom ku Hronu). Za hlavný dispozično-priestorový prvok by sa dal považovať pôvodne kamenný chodník (dnes štrkový), ktorý tvoril hlavný prístup k ľudovému domu od cestnej

komunikácie. Vstup na pozemok bol zabezpečený vstupnou drevenou bránou – dvojkřídlová drevená brána s postrannou bráničkou. Chodník je súčasťou dvorovej časti.

Správny orgán vychádzal zo skutočnosti, že objekt disponuje urbanistickou pamiatkovou hodnotou ako urbanistické začlenenie v pôvodnom prostredí v štruktúre historickej uličnej zástavby na miernej vyvýšenine, v západnej časti sídla s prístupom do dvora z ulice a vstupom do domu z dvora z východnej strany objektu, spôsob zástavby parcely na jej juhozápadnej strane. Záhrada : urbanistické začlenenie záhrady v pôvodnom prostredí a v štruktúre historickej uličnej zástavby, so zachovanou dispozíciou, vstupom a situovaním vo vzťahu dom – záhrada. Architektonickou pamiatkovou hodnotou je hmotovo-priestorová skladba objektu s hospodárskou časťou pod spoločnou strechou výškové riešenie stavby tvar sedlovej odkvapovej strechy s drevenými štítni s podlomenicou. trojpriestorová dispozícia s priestormi radenými za sebou a do dvora orientovanou podstenou, architektonické členenie fasád vstupmi a okennými otvormi, horizontálne a vertikálne konštrukcie- nálezy trámových stropov s horným záklopom, a konštrukcia hambáľkového krovu. Výtvarnou a umelecko – remeselnou hodnotou sú prvky ako drevený doskový štít s podlomenicou na južnej strane strechy, členený zvisle 3 výzorníkmi tvaru srdca, usporiadanými do tvaru trojuholníka v strede štítu a ukončený polkružím, s vyrezávaným dreveným kolíkom vo vrchole. Objekt disponuje výraznými remeselnými detailami ako krov domu - krokrový s hambáľkami na každej 3. krokve, drevené prvky strechy - ozdobne otesaná strešnica, začapovaná (vyviazaná) v rohoch zrubu, podbitie presahov odkvapovej sedlovej strechy hrubými fošňami „kufor“, konštrukcia zrubového domu - zo štyroch strán otesaných zrubov tesársky upravené presahy podkrovných trámov po celej dĺžke oboch pozdĺžnych fasád a v nárožniach s väzbou „na rybinu“, schodisko do podkrovia je drevené rebríkového typu s hrubými stupňami z dosák, drevený trámový strop s otesanými hranami trámov s horným doskovým záklopom v prednej izbe s vročením a menom majiteľa na druhom prednom tráme výplne domu – drevené dverné výplne a pôvodné drevené doskové podlahy.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov v čl. 44 ods. 2 ukladá každému povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Podrobnosti o právach a povinnostiach v súvislosti s touto povinnosťou sú ustanovené zákonom čl.(44 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.)

V zmysle ustanovenia §27 zákona sa základná ochrana kultúrnej pamiatky rozumie súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

Vzhľadom na uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Podľa § 53 a § 58 ods. 1 správneho poriadku má účastník konania právo podať proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Podľa § 54 ods. 1 a 2 správneho poriadku sa odvolanie proti tomuto rozhodnutiu podáva prostredníctvom Pamiatkového úradu Slovenskej republiky a to v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov za podmienok ustanovených v § 247 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

PhDr. Katarína Košová
generálna riaditeľka